

DEBUTKONCERT

symfonisk sal musikhuset aarhus

13. 10. 19

15.00

jonas hellesøe, orgel

Wagner
Thalben-Ball
Laurin
Liszt

Det Jyske
Musikkonservatorium
**The Royal Academy
of Music**

PROGRAM

R. WAGNER: Ouverture til Tannhäuser
(1813-1883) *transkriberet af E. Lemare*

THALBEN-BALL: Variations on a theme by Paganini
(1896-1987)

RACHEL LAURIN: Orgelsymfoni nr. 1, op. 36
(1961-)

- I. Prelude
- II. Scherzo
- III. Aria
- IV. Toccata

PAUSE

F. LISZT: Fantasi og fuga over koralen "Ad nos, ad
(1811-1886) salutarem undam"

- I. Fantasia
(adagio)
- II. Fuga

Efter koncerten er der reception i kantinen på niveau 5.
Alle er velkomne!

OUVERTURE

Wagners opera Tannhäuser er et af hovedværkerne i den romantiske operatradition, og ouverturen spilles ofte som koncertstykke.

I en operaouverture præsenteres man for alle hovedtemaerne i værket, og det gør man også her - det er et stykke med enorm variation, og hvor alle de orkestrale stemmer i orglet her i salen kommer til deres ret.

Den orgeltranskription, der bliver fremført i dag, er foretaget af den virtuose engelske organist Henry Edwin Lemare, en mand vi i vor tid kender for at have spillet koncerter for over 10.000 mennesker, og for at have skrevet både original orgelmusik og en enorm mængde transkriptioner.

For mig har arbejdet med dette værk virkelig være en rejse - Lemares ønske om at få alle stemmer i orkestret med i sin transkription, resulterer ofte i, at man spiller på alle 3 klaviaturer samtidig, og det kan godt volde problemer, når man kun har 2 hænder. Man benytter teknikken "thumbing", hvor tommelfingeren spiller på det nederste klaviatur og resten af hånden på det øvre. I vil kunne høre, hvordan man med stor tydelighed i starten og slutningen af ouverturen kan spille det berømte pilgrimskor - melodien spilles på trompeten (og senere på tubaen), og akkompagnementet fordeles mellem de resterende 9 fingre og 2 klaviaturer.

I nodebilledet herunder ses den sidste indsats af temaet i slutningen af ouverturen - meloditonerne er markeret med et + for at vise, at tommelfingeren skal spille dem på sit eget klaviatur.

The image shows a musical score for the Overture of Wagner's Tannhäuser, specifically the final section of the pilgrim's chorus melody. The score is in G major and 2/4 time, marked "Assai stretto". It features a complex texture with multiple voices and a prominent bass line. The melody is marked with "+" signs to indicate the thumbing technique. The score is written for two staves, with the upper staff containing the melody and the lower staff containing the accompaniment. The melody is marked with "ff" (fortissimo) and "Assai stretto". The score is written in G major and 2/4 time. The melody is marked with "+" signs to indicate the thumbing technique. The score is written for two staves, with the upper staff containing the melody and the lower staff containing the accompaniment. The melody is marked with "ff" (fortissimo) and "Assai stretto".

VIRTUOSE VARIATIONER

George Thalben-Balls finurlige Paganini-variationer besvarer det spørgsmål, som ingen har stillet: Hvor meget kan man egentlig spille kun med fødderne?

Stykkets tema kommer fra Niccolò Paganinis (1782-1840) Caprice nr. 24 - hans mest kendte værk. Harmonikken og melodikken i dette tema minder i øvrigt meget om arien *Thanks to these lonesome vales* fra Purcell's opera Dido og Aeneas. Hvis man kender denne, kan man i Thalben-Balls variationer ane brudstykker derfra.

Thalben-Ball har skrevet 10 variationer over temaet, og det mesterlige i hans komposition er, hvor varieret musikken rent faktisk er. Først præsenteres temaet helt kort, og lige derefter kommer der en form for walking bassduet. Senere høres en 4-stemmig meditativ variation på orglets celeste - en stemme, der er stemt "falsk" i forhold til resten af orglet, og som når man spiller sammen med andre stemmer får hele klangen til at svæve.

Værket afsluttes naturligvis med, at hænderne får lov at være med - i en hæsblæsende finale, hvor det oprindelige tema stadig anes inde bag en meget opspændt romantisk harmonik.

Vivace $\text{♩} = 160$

MANUAL

PEDAL

CANADISK ORGELSYMFONI

Rachel Laurin er en canadisk organist og komponist.

Hendes *Organ Symphony no. 1* er noget så sjældent som et moderne bud på en fransk orgelsymfoni i en stil, som vi kender fra berømte franske organister som Charles-Marie Widor, Louis Vierne og Marcel Dupré.

Symfonien begynder med det mørkt, alvorligt klingende Prelude, hvor symfoniens hovedtema og sidetema introduceres. I næste sats, scherzoen, stiger humøret betragteligt, og man underholdes af hurtige, spidsfindige temaer. I 3. sats, den meget Widor-klingende Aria, hører vi igen temaerne fra 1. sats, sat i scene i en meget gennemsigtig tekstur. Melodien bærer satsen og udfolder sig på samme måde, som havde en sanger sunget den. Senere hører vi hovedtemaet i en utrolig smuk "spaltet" tekstur - det spilles nemlig samtidig både på nogle af de lyseste og dybeste piber i orglet. En meget interessant skrivemåde, hvor akkompagnementet så at sige ligger "i mellem" melodien.

Sidste sats, Toccataen er skrevet i traditionel fransk stil, og der er rigeligt at lave for musikeren. Hurtige, staccerede rytmer i hænderne modsvares af langsomme toner i pedalet - endnu engang vender vi tilbage til hoved- og sidetemaet, og satsen eskaleres hen mod slutningen - pedalet spiller hurtigere og hurtigere, og vi slutter symfonien af med triumferende triller og en slutning, der altid overrasker tilhørerne - selv undertegnede.

I. Prelude

R.: Fonds 16', 8'
G.: Fonds 16', 8'
P.: Fonds 8', 4', 2'
Péd.: Fonds 32', 16', 8'
R./G.

R. (Sw.): Foundations 16' and 8'
G. (Gt.): Foundations 16' and 8'
P. (Pos.): Foundations 8', 4', and 2'
Péd.: Foundations 32', 16', and 8'
Sw. to Gt.

Largo (♩. = circa 58)

The musical score is written for three parts: Manual (right hand), Manual (left hand), and Pedal. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C). The tempo is marked 'Largo' with a note value of a quarter note equal to approximately 58 beats per minute. The Manual part begins with a dynamic marking of *mp* and a 'G.' marking above the first measure. The Pedal part begins with a dynamic marking of *mp*. The score shows the first few measures of the piece, with the Manual part playing a melodic line and the Pedal part playing a rhythmic accompaniment.

MONOTEMATISK GIGANT

Franz Liszt skrev sit orgelværk over *Ad nos, ad salutarem undam* i vinteren 1850 efter at have hørt Giacomo Meyerbeers (1791-1864) opera "La prophète", hvor anabaptisterne synger dette tema. Hele værket er baseret på dette ene tema - det er altså grundlæggende monotematisk. Alle de temaer, vi hører i løbet af stykket er trukket ud af dette hovedtema, og det er i sandhed et utroligt eksempel på, hvor megen variation en virtuos komponist som Liszt kunne skabe ud fra bare 8 takters melodi. Thalben-Ball leverer 10 variationer – Liszt leverer 35 minutter.

Stykket er delt op i 2 hoveddele: fantasien, der afsluttes med en adagio, og efterfølges af fugaen.

Allerførst i fantasien hører vi umiddelbart temaet, men allerede 14. tema-tone ændrer Liszt på, og han undgår således en decideret gennemspilning af temaet. Efter en masse ophidset bevægelse lægger musikken sig til ro i den langsomme adagiodel, der er kendt som en af orgellitteraturens smukkeste.

Temabrudstykker bliver i adagiodelen fremført på både strygere, obo og fløjter, og på et tidspunkt vil man også kunne genkende et brudstykke af melodien til "Sig månen langsomt hæver".

Sidste del af dette værk er fugaen - en satstype, der traditionelt er 4- eller 5-stemmig, med et tema der på skift fremføres af de forskellige stemmer. Det sker også her, men efter den romantiske tradition opløses den strenge polyfoni hurtigt, og efter et par sider har musikken forvandlet sig til hurtige løb, store akkorder og virtuose oktaver.

Til sidst spilles temaet på triumferende vis i den rene og majestætiske toneart C-dur - kulminationen og belønningen for at have spillet i over en halv time, og for mig det samtidigt mest intime og mest storladne afsnit i nogen musik, jeg nogensinde har spillet.

INSTRUMENTET

Klais Orgelbau 2010

47 stemmer + 6 transmissioner (*)

MAN I:

Principal 16'

Bourdon 16'

Principal 8'

Konzertflöte 8'

Tibia 8*

Gedeckt 8'

Viola di Gamba 8'

Dolce 8'

Principal 4'

Rohrflöte 4'

Octave 2'

Mixtur V (2 2/3')

Trompete 8'

Tuba 8*

MAN II:

Quintatön 16'

Principal 8'

Tibia 8*

Spitzflöte 8'

Bourdon 8'

Salicional 8'

Principal 4'

Traversflöte 4'

Cornett V

Clarinette 8'

Tuba 8*

MAN III:

Lieblich Gedeckt 16'

Geigenprincipal 8'

Portunalflöte 8'

Tibia 8' (højtryk)

Lieblich Gedeckt 8'

Aeoline 8'

Vox coelestis 8'

Flauto dolce 4'

Viola 4'

Quintflöte 2 2/3'

Octavflöte 2'

Terzflöte 1 3/5'

Cornet des Violes IV (2 2/3')

Trompete 8'

Oboe 8'

Tuba 8' (højtryk)

PED:

Bassflöte 32'

Principalbass 16'

Violonbass 16'

Subbass 16'

Zartbass 16'

Octavbass 8'

Gedacktbass 8'

Tibia 8*

Octave 4'

Posaune 16'

Fagott 16'

Omfang: C-c4, C-g1. Kopler: II/I, III/I, III/II, II 16'/II, II 4'/II, III 16'/III, III 4'/III, I/P, II/P, III/P, III 4'/P. Oktavkoplerne trækker igennem de øvrige kopler fra værkerne. MAN III er udbygget til c5. Sveller (eldrevne) for II og III. Generalcrescendo (4 programmer). 6 kollektiver (pp, p, mp, mf, f, ff). 50 x 1.000 setzerkombinationer (Laukhuff) med mulighed for lagring på USB-stik. MIDI-system. To spilleborde, hvor det ene står i orglets sokkel, mens det andet er mobilt. El. traktur og registratur; sløjfevindlader.

POST SCRIPTUM

Tusind tak til jer for at være her i dag, kære publikum – venner, familie og kolleger – det betyder utrolig meget.

Jeg vil gerne takke mine undervisere Ulrik Spang-Hanssen og Kristian Krogsøe for gode, koncentrerede timer op til denne koncert. Også tak til Leo van Doeselaar, som jeg studerede hos i Berlin i 2017-2018 - især for koncentreret arbejde med Ad Nos.

Tak til Morten Bunk for assistance med registrering og bladvending, og tak til både Morten samt Louise Boll for sparring og gode snakke om denne koncert og programmet.

Tak til Michael Rosenfeldt for mange gode idéer og snakke.

Tak til min mormor Dagmar for korrektur på dette program.

Tak til min familie og min kæreste Francesca, der har støttet mig og været der for mig i den sidste tid, selv når jeg i perioder næsten har camperet i Symfonisk Sal – jeg har booket ca. 170 timers øvning herinde i løbet af 2019.

Jeg håber at vi alle ses til receptionen i kantine på niveau 5.

Jonas Hellesø

Det Jyske
Musikkonservatorium
**The Royal Academy
of Music**